

Järvenpään kaupungin kestävän kasvun ja hyvinvoinnin strategian 2014–2025 toteuttaminen

Luonnon ja ympäristön hyvinvoinnin parantaminen

Ympäristöohjelma 2014 - 2017

Kaupunginhallitus, 20.10.2014, §226

16.1.2015

Sisällys

1	Lähtökohdat.....	3
1.1	Kaupungin strategian toteuttaminen valtuustokaudella 2014–2017.....	3
1.2	Ympäristöohjelman strategiset päämäärät osana kestävän kasvun ja kehityksen strategiaa.....	5
2	Ympäristön laadun ja terveellisuuden hallinta.....	6
2.1	Strategisen päämäärän kuvaus kaupunkistrategian tasolla.....	6
2.2	Tavoitetila 2017 ja strategiset toimenpiteet.....	7
2.2.1	Kaupungin infrastruktuurin korjausvelka.....	7
2.2.2	Kunnostuksen ja puhtaanpidon taso.....	7
2.2.3	Hulevedet (Sade-, sulamis-, ja kuivatusvedet).....	7
2.3	Ydinprosessien integrointi ympäristön laadun ja terveellisuuden hallintaan.....	8
3	Kestävän kaupunkikehityksen edistäminen.....	10
3.1	Strategisen päämäärän kuvaus kaupunkistrategian tasolla.....	10
3.2	Tavoitetila 2017 ja strategiset toimenpiteet.....	11
3.2.1	Joukkoliikenne ja kevytliikenne.....	11
3.2.2	Viheralueiden riittävyys.....	11
3.2.3	Kaupungin omien palvelukiinteistöjen energiankulutus.....	11
3.2.4	Kulttuuriympäristön suojelu.....	12
3.3	Ydinprosessien integrointi kestävän kaupunkikehityksen edistämiseen.....	13
4	Ympäristöohjelmaan liittyvät keskeiset suunnitelmat.....	15
5	Liitteet.....	16
5.1	Liite 1: Ympäristöohjelman laatijat.....	16

16.1.2015

1 Lähtökohdat

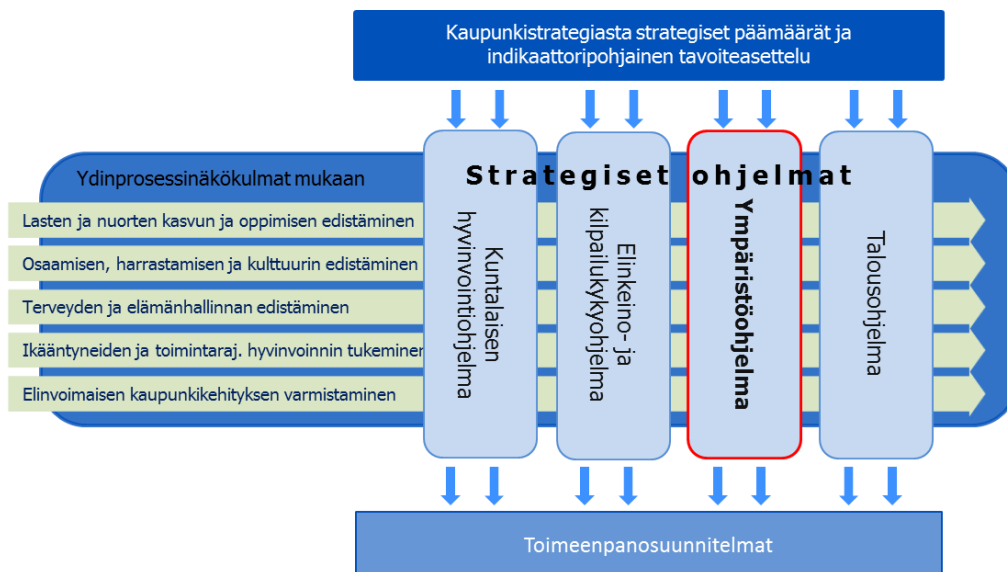
1.1 Kaupungin strategian toteuttaminen valtuustokaudella 2014–2017

Strategisen ohjelman lähtökohdat ovat kaupunginvaltuuston 11.11.2013 hyväksymässä Järvenpään kaupungin kestävä kasvun ja hyvinvoinnin strategiassa 2014–2025. Strategiassa asetettiin kullekin hyvinvoinnin alueelle strategiset päämäärät. Strategisen päämäärän osalta avattiin tilannekuvassa niitä seikkoja, miksi tilannetta pidettiin erityisen huolestuttavana. Tämän jälkeen valittiin keskeisimmät vaikuttavuusindikaattorit, joilla tullaan seuraamaan strategian vaikuttavuutta ja kaupungin onnistumista strategisen päämäärän saavuttamisessa. Vaikuttavuusindikaattoreiden osalta tunnistettiin lähtötaso 2011–2013 aikana ja asetettiin myös tavoitteet, jotka on määrä saavuttaa vuoteen 2017 mennessä.

Strategisen ohjelman hyväksyy kaupunginhallitus ja se asetetaan valtuuston toimintakaudelle vuoteen 2017 saakka. Strategisessa ohjelmassa kirkastetaan strategisen päämäärän osalta **tavoitetilaa 2017** vuoteen mennessä, sekä määritellään strategiset **toimenpidekokonaisuudet**, joilla tunnistettuun tavoitetilaan päästään. Keinoja luonnon ja ympäristön hyvinvoinnin edistämiseen löytyy paljon, joten strategisen tason toimenpidekokonaisuuden tunnistamisessa tulee huomioida:

- käytettävissä olevien resurssien rajallisuus
- valitun toimenpidekokonaisuuden vaikuttavuus (toteuttaa toiminta-ajatusta, edistää valittua visiota ja perustuu kaupungin arvoihin)
- ajoittuminen yli valtuustokauden

Ympäristöohjelman strategisena ohjelmana tulee edistää luonnon ja ympäristön hyvinvointia osana kaupungin kestävä kasvua ja hyvinvointia. Tämä edellyttää kaupungin ydinprosessien integroimista ohjelman toteuttamiseen. Tämä tukee myös strategisen päämäärän kannalta yhdensuuntaisempaa ja vaikuttavampaa suunnittelua ja toteutusta myös toimeenpanovaiheessa.

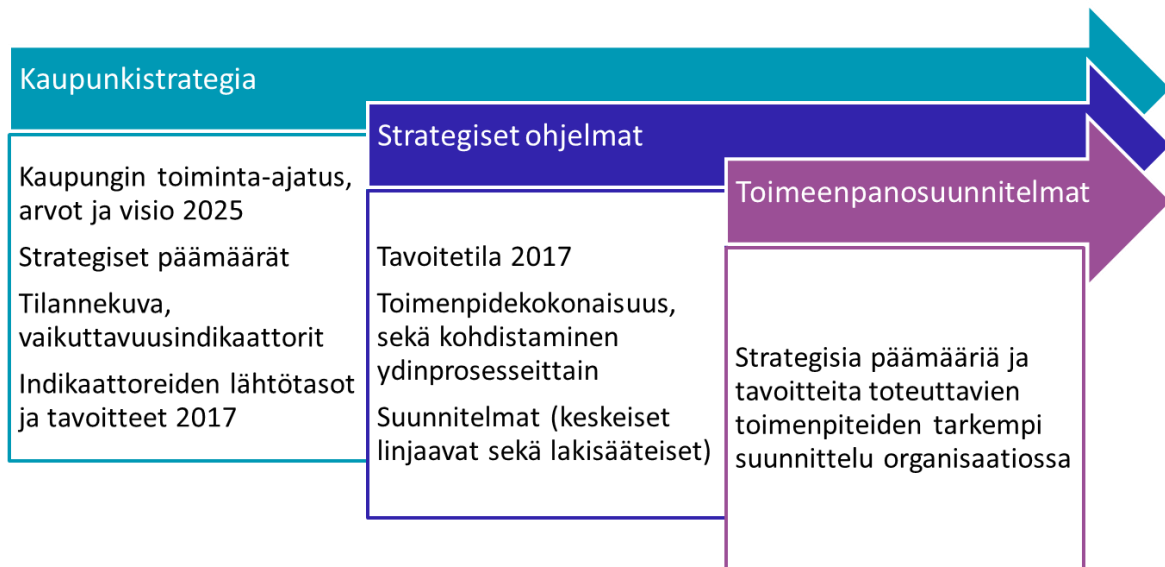

Kuva 1 Ympäristöohjelma strategisena ohjelmana huomioi kaupungin ydinprosessit ja ohjaa kokonaisvaltaisesti toimeenpanoa ympäristön hyvinvointia edistävään suuntaan.

16.1.2015

Strategiseen ohjelmaan liittyy eri ajanjaksoille tehtyjä **suunnitelmia**, joista suuri osa on lakisääteisiä tai perustuu muutoin valtakunnallisiin linjauksiin. Strategisessa ohjelmassa listataan näistä merkittävimmät suunnitelmat, jotta strateginen päämäärä, tavoitteet, toimenpidekokonaisuudet ja suunnitelmat olisivat kokonaisuutena helposti tarkasteltavissa. Strategisista ohjelmista johdetaan edelleen lautakuntatasolle vietävät toimeenpanosuunnitelmat, joissa määritellään toimenpiteet tarkemmalla tasolla kaupungin organisaatiossa.

Kuva 2 Kaupunkistrategiasta toimeenpanosuunnitelmiin, keskeisin sisältö strategiayön edetessä vaiheittain.

16.1.2015

1.2 Ympäristöohjelman strategiset päämäärät osana kestävän kasvun ja kehityksen strategiaa

Järvenpään kaupungin kestävän kasvun ja kehityksen strategiassa asetettiin luonnon ja ympäristön hyvinvoinnin kehittämiseksi kaksi alla nimettyä strategista päämäärää.

Kaupungin visio 2025	Hyvinvoinnin näkökulmat	Strategiset päämäärät 2017
Elinvoimaa ja kulttuuria parhaalla paikalla	Kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden kehittäminen	1. Lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointi sekä tuen oikea-aikaisuus 2. Syrjäytymisen vähentäminen ja osallisuuden vahvistaminen 3. Terveystilan parantaminen ja terveyserojen kaventaminen omaa vastuuta vahvistaen 4. Ikääntyneiden ja toimintarajoitteisten itsenäisen toimintakyvyn parantaminen
	Yritysten kilpailukyvyn kehittäminen	5. Elinvoimainen keskusta 6. Rohkea ja menestymistä tukeva kilpailukyky politiikka
	<u>Luonnon ja ympäristön hyvinvoinnin kehittäminen</u>	7. Ympäristön laadun ja terveellisyden hallinta 8. Kestävän kaupunkikehityksen edistäminen
	Tasapainoinen talous hyvinvoinnin mahdollistajana	9. Kaupungin talous tasapainossa ja resurssit kohdistettu tarkoituksenmukaisesti
Kaupungin arvot Asukaslähtöisyys, Rohkeus, Vastuullisuus, Oikeudenmukaisuus ja Tuloksellisuus		
Kaupungin toiminta-ajatus Järvenpään kaupunki turvaa perusedellytyksiä asukkaiden hyvälle elämälle, edistää yritysten ja yhteisöjen toimintamahdollisuuksia ja kantaa oman vastuunsa ympäristön hyvinvoinnista yhdessä kumppaneidensa kanssa		

16.1.2015

2 Ympäristön laadun ja terveellisyden hallinta

2.1 Strategisen päämäärän kuvaus kaupunkistrategian tasolla

Strategiseksi päämääräksi asetettu ympäristön laadun ja terveellisyden hallinta on avattu alla kuvatulla tavalla strategiassa perustuen tiivistettyyn tilannekuvaan, valittuihin vaikuttavuusindikaattoreihin sekä tavoiteasetteluun vuoteen 2017 mennessä.

Strateginen päämäärä: Ympäristön laadun ja terveellisyden hallinta			
Tiivis tilannekuva 2013	Vaikuttavuusindikaattorit	Tavoiteasettelu indikaattoreille	
		Lähtötaso v. 2012	Tavoitteet 2017
<p>Kaupungin infrastruktuurin korjausvelka 2012 kaupungin rakennusten korjausvelka oli n. 26,6 milj. €. Korjausvelka kasvoi vuodesta 2011 vuoteen 2012 n. 1,6 milj. €. Kaupungin rakennusten korjausvelka ei kasva jos n. 5,5 milj. € investoidaan korjauskohteisiin vuosittain.</p>	7.1. Kaupungin infrastruktuurin korjausvelka €	7.1.1. Raken- nukset 26,6 milj. €	Korjausvelka on hallinnassa
<p>Verkostojen korjaustarve on määritelty korjausrakentamishjelman päivityksessä 2013, joka sisältää koko infrastruktuurin pääkatujen osalta, mukaan lukien vesihuollon. Korjausvelka on n. 19,2 milj. €. Korjausrakentamisen budjetti 2013 on 1,2 milj. €. Kaupungin infrastruktuurin korjausvelka ei kasva jos 3,0–3,5 milj. € investoidaan korjausrakentamiseen vuosittain. Toimimaton infrastruktuuri on riski käyttäjille ja kaupungille, aiheuttaa vaaratilanteita ja voi vaarantaa terveyden. Korjaamattoman infrastruktuurin käyttö on kallista ja korjausvelka kasaantuu.</p>	7.2. Korjausvelka €	7.2.1. Pääkatu- verkosto (sisäl- tää vesihuollon) 19,2 milj. €	Korjausvelka on hallinnassa
<p>Kunnostuksen ja puhtaanapidon taso Kaupungin rakennettu ala kasvaa vuosi vuodelta. Riittämätön kunnostus ja puhtaanapito kasvattavat korjausvelkaa, johtavat epäsiistiin kaupunkikuvaan ja aiheuttavat haittaa ja vaaraa liikkujille erityisesti talvisin.</p>	7.3. Katu- ja viherkunnostukseen ja puhtaanapitoon varattu käyttötalousrahoitus €/m ²	7.3.1. Katukun- nossapito 1,5 €/m ² ja viher- kunnossapito 2,0 €/m ²	Käyttötalousrahoitus pysyy vähintään samana suhteessa veloitteiden määrään
<p>Hulevedet (sade-, sulamis- ja kuivatusvedet) Hallitsemattomat hulevedet aiheuttavat kaupunkialueella tulvintaa, haitta-aineiden kulkeutumista kaupunkialueilta vesistöihin ja eroosiota. Rakennukset ja kunnallistekniikka kärsivät hallitsemattomista hulevesistä ja tulvista. Ilmaston muuttuessa riskit kasvavat.</p>	7.4. Laadittavan hulevesisuunnitelman toimenpiteiden toteuttamisen kattavuus	7.4.1. Ei toteutettu	50 % toimenpiteistä toteutettu
<p>Erityisen alttiina vahingoille on Tuusulanjärvi, jonka tila ei ole riittävästi parantunut nykyisillä kunnostustoimenpiteillä. Tuusulanjärvestä on vuosittain mitattu fosforin, typen, klorofylli-a:n ja sinileväkukintojen määrät. Klorofyllin määrä kuvaa hyvin järven käyttökelpoisuutta.</p>	7.5. Tuusulanjärven ekologisen tilan luokka ja klorofylli-a:n määrä	7.5.1. Ekologisen tilan luokka on välttävä 7.5.2. Klorofylli-a pitoisuus n. 70 µg/l	Ekologisen tilan luokka on 2017 ainakin tyydyttävä ja 2021 mennessä hyvä Klorofylli-a pitoisuus alle 20 µg/l

16.1.2015

2.2 Tavoitetila 2017 ja strategiset toimenpiteet

2.2.1 Kaupungin infrastruktuurin korjausvelka

Tilannekuva 2013

2012 kaupungin rakennusten korjausvelka oli n. 26,6 milj. €. Korjausvelka kasvoi vuodesta 2011 vuoteen 2012 n. 1,6 milj. €. Kaupungin rakennusten korjausvelka ei kasva jos n. 5,5 milj. € investoidaan korjauskoh-teisiin vuosittain. Kunnallistekniikan verkostojen korjausvelka on n. 19,2 milj. €. Korjausrakentamisen bud-jetti 2013 on 1,2 milj. €. Kaupungin kunnallistekniikan verkostojen korjausvelka ei kasva jos 3,0–3,5 milj. € investoidaan korjausrakentamiseen vuosittain.

Tavoitetila 2017

Korjausvelka on hallinnassa ohjelmakauden lopussa.

Strategiset toimenpiteet

Kaupungin rakennusten korjausvelka on hallinnassa, kun rakennuskantaan tehdään riittävät vuotuiset ja elin-kaaren mukaiset korjaukset. Kaupunki sopeuttaa kiinteistökantaansa ydintoimintojen ja muiden keskeisten tarpeiden pohjalta palveluverkkosuunnittelun kautta. Kunnallistekniikan osalta korjausvelka on hallinnassa, kun korjaukset voidaan tehdä ohjelmoidusti ja oikea-aikaisesti.

2.2.2 Kunnostuksen ja puhtaanpidon taso

Tilannekuva 2013

Kaupungin rakennettu ala kasvaa vuosi vuodelta. Riittämätön kunnostus ja puhtaanapito kasvattavat korjaus-velkaa, johtavat epäsiistiin kaupunkikuvaan ja aiheuttavat haittaa ja vaaraa liikkujille erityisesti talvisin.

Tavoitetila 2017

Käyttötalousrahoitus pysyy vähintään samana suhteessa velvoitteiden määrään.

Strategiset toimenpiteet

Yleisten alueiden kunnossapitoon ja hoitoon osoitetaan riittävät käyttötalousresurssit hyväksytyyn laatutason pohjalta. Alueiden hoito täyttää turvallisuusvaatimukset.

2.2.3 Hulevedet (Sade-, sulamis-, ja kuivatusvedet)

Tilannekuva 2013

Hallitsemattomat hulevedet aiheuttavat kaupunkialueella tulvintaa, haitta-aineiden kulkeutumista kaupunki-alueilta vesistöihin ja eroosiota. Rakennukset ja kunnallistekniikka kärsivät hallitsemattomista hulevesistä ja tulvista. Ilmaston muuttuessa riskit kasvavat. Erityisen alttiina vahingoille on Tuusulanjärvi, jonka tila ei ole riittävästi parantunut nykyisillä kunnostustoimenpiteillä.

16.1.2015

Tavoitetila 2017

50 % hulevesisuunnitelman toimenpiteistä on toteutettu. Tuusulanjärven ekologisen tilan luokka on 2017 ainakin tyydyttävä ja 2021 mennessä hyvä. Klorofylli-a pitoisuus alle on 20 µg/l.

Strategiset toimenpiteet

Kaupunki on kehittänyt ja ottanut käyttöön hulevesien hallinnan prosessin ja työ on vastuutettu organisaatiossa. Hulevesien hallintatoimenpiteet ovat vakiintuneita. Kaupunki on sitoutunut jatkamaan järven kunnostamisen rahoitusta.

2.3 Ydinprosessien integrointi ympäristön laadun ja terveellisuuden hallintaan

Seuraavassa taulukossa tunnistetaan ympäristön laadun ja terveellisuuden hallinnan toimenpiteet ydinprosessittain ja tuodaan näkyville eri ydinprosessien tuottaminen palveluiden ja toiminnan keskinäisiä vaikutussuhteita sekä prosessien rajapinnoissa tapahtuvaa toimintaa.

Tuloksena on strateginen näkemys siitä, kuinka kaupungin ydinprosessit kokonaisuutena integroituvat ympäristöohjelman strategisten päämäärien toteutumiseen tällä valtuustokaudella. Toimenpiteet huomioidaan ydinprosessien/palvelualueiden **toimeenpanosuunnitelmien** laadinnassa.

Kaupungin ydinprosessi	Ympäristön laadun ja terveellisuuden hallinnan strategiset toimenpiteet (liittyen kyseiseen ydinprosessiin)
Lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Tuusulanjärvi ympäristöineen ja järven kunnostushanke on vahvasti esillä ympäristökasvatuksessa.
Osaamisen, harrastamisen ja kulttuurin edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Kunnostus ja puhtaanapitoja hulevesien hallinta ovat keskeinen tekijä kaupunkiympäristön laadun, kokemuksellisuuden ja nautittavuuden osalta. Tuusulanjärvi ja järven kunto on olennainen tekijä kulttuuritoiminnan ja liikunnan järjestämistä lähiympäristössä. Tuusulanjärvi ympäristöineen ja järven kunnostushanke on vahvasti esillä ympäristökasvatuksessa.
Terveyden ja elämänhallinnan edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> Kunnostus ja puhtaanapito vaikuttaa suoraan ja epäsuorasti kansalaisten fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin.
Ikääntyneiden ja toimintaraj. hyvinvoinnin tukeminen	<ul style="list-style-type: none"> Kunnostus ja puhtaanapito ovat edellytyksiä kaupunkiympäristön esteettömyydelle. Esteetön kaupunki on yksi ikääntyneiden ja toimintarajoitteisten tärkeimmistä tarpeista päivittäisessä elämässä.
Elinvoimaisen kaupunkikehityksen varmistaminen	<ul style="list-style-type: none"> Kaupungin tilojen täysimääräinen salkutus palveluverkkosuunnittelun yhteydessä. Kaupungin ydintoimintoihin sopimattomista kiinteistöistä luovutaan ja tilankäytön tehokkuutta parannetaan. Kaupungin koko kunnallistekniikan arvo ja tekninen kunto selvitetään. Kaupungin tilojen ja kunnallistekniikan korjausvelka on riittävän budjetoinnin ja kiinteistömassan tarpeenmukaistamisen myötä hallinnassa. Investointiohjelmassa korjausrakentamisen priorisointi uudisinvestointien edelle. Katurekisterin käyttöönotto on toteutettu. Koko kaupungin hoito- ja kun-

16.1.2015

nossapitobudjetin laatiminen tapahtuu katurekisterin määrä- ja seuranta-tietojen pohjalta. Uusien alueiden avaaminen huomioidaan kunnostus- ja puhtaanapitobudjetissa.

- Hulevesisuunnitelman mukaiset toimenpiteet ovat osa toimintaprosessia ja vastuut on määritetty. Hulevesirekisteri on käytössä ja ylläpito järjestetty. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ja muiden sidosryhmien kanssa kehitetään hulevesiyhteistyötä.
- Kaavoitus- ja rakentamishankkeiden yhteydessä hulevedet on huomioitu ja toimintaohjeet laadittu (myös yksityiset toimijat ja kiinteistöt). Hulevesijärjestelmän rakenteiden kunnossapito-ohjelma on laadittu ja sitä noudatetaan.
- Kaupunki osallistuu Tuusulanjärven kunnostushankkeen ja muiden tahojen toimintaan, ja tuo aktiivisesti esiin järven tilan ja parantamistarpeen kun päätetään vesistöjä ja ympäristöä koskevista hankkeista ja linjauksista.

16.1.2015

3 Kestävän kaupunkikehityksen edistäminen

3.1 Strategisen päämäärän kuvaus kaupunkistrategian tasolla

Strategiseksi päämääräksi asetettu kestävän kaupunkikehityksen edistäminen on avattu alla kuvatulla tavalla strategiassa perustuen tiivistettyyn tilannekuvaan, valittuihin vaikuttavuusindikaattoreihin sekä tavoiteasetteluun vuoteen 2017 mennessä.

Strateginen päämäärä: Kestävän kaupunkikehityksen edistäminen			
Tiivis tilannekuva 2013	Vaikuttavuusindikaattorit	Tavoiteasettelu indikaattoreille	
		Lähtötaso v. 2011–13	Tavoitteet 2017
Joukkoliikenne ja kevytliikenne Henkilöauton tarpeeton käyttö haastaa kaupunkitilaa, aiheuttaa päästöjä ja kustannuksia. Joukkoliikenne ja kevyt liikenne ovat edullisempia ja ympäristöystävällisempiä liikkumistapoja.	8.1. Joukkoliikenteen ja pyöräilyn kulkumuoto-osuudet	8.1.1. Joukkoliikenne 10,7 % ja pyöräily 12,9 %	Joukkoliikenne 12 % ja pyöräily 15 %
Viheralueiden riittävyys Hoidettujen puistojen ja virkistysreittien vähäisyys heikentää kaupungin vetovoimaa. Kaupungilla on hyväksytty viheralueohjelma 2009–2017, jota ei resurssisyistä ole voitu toteuttaa. Erityisen toivottu olisi rantaraittisyhteys keskustasta Vanhankylänniemeeseen. Viheralueohjelma tulee päivittää.	8.2. Viheralueohjelman tai -suunnitelman toteuttaminen	8.2.1. Viheralueohjelmaa ei voida toteuttaa	Päivitettyä viheralue-suunnitelmaa toteutetaan vuosittain
Kaupungin omien palvelukiinteistöjen energiankulutus Korkea energiankulutus aiheuttaa kustannuksia ja päästöjä.	8.3. Rakennusten energiankulutuksen säästö	8.3.1. Omissa palvelukiinteistöissä v. 2012 kulutus 13,6 milj. kWh sähköä ja 16,2 milj. kWh lämpöä. 8.3.2. Mestariasuntojen asunnoissa 2012 kulutus 1,8 milj. kWh sähköä ja 14,9 milj. kWh lämpöä	Omissa palvelukiinteistöissä säästö 9 % 2010 ja 2016 välillä Mestariasuntojen asuntojen energiankulutus laskee 9 % 2009 ja 2016 välillä
Kulttuuriympäristön suojele Kaupungin kasvaessa kulttuuriympäristön suojele hankaloituu. Kulttuuriperinnön katoaminen heikentää paikallisten titeettiä, kaupungin asukkaiden viihtyvyyttä ja kaupungin vetovoimaisuutta. Kulttuuriympäristön hoitosuunnitelma on hyväksytty kaupunginvaltuustossa v. 2004. Toimenpiteitä vaativia 2. luokan kohteita on 138, ja tarvittaessa toimenpiteitä vaativia 3. luokan kohteita on 229. Ainakin 20 kohdetta on suojeltu tämän jälkeen. Hoitosuunnitelmaa tarkistetaan yleiskaavatoiden yhteydessä.	8.4. Kulttuuriympäristön hoitosuunnitelman mukaisten säilytettävien 2. luokan kohteiden suojele, kaupungin omistamien kohteiden käsittely	8.4.1. 2. luokan kohteista n. 120 suojele on varmistamatta	2. luokan kohteiden suojele ja toimenpiteet etenevät, kaupungin omistamat kohteet varmistetaan 2020 mennessä

16.1.2015

3.2 Tavoitetila 2017 ja strategiset toimenpiteet

3.2.1 *Joukkoliikenne ja kevytliikenne*

Tilannekuva 2013

Henkilöauton tarpeeton käyttö haaskaa kaupunkitilaa, aiheuttaa päästöjä ja kustannuksia. Joukkoliikenne ja kevyt liikenne ovat edullisempia ja ympäristöystävällisempiä liikkumistapoja. Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus on 10,7 % ja pyöräilyn 12,9 %.

Tavoitetila 2017

Joukkoliikenteen kulkumuoto-osuus on 12 % ja pyöräilyn 15 %.

Strategiset toimenpiteet

Edistetään joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn lisääntymistä kehittämällä entistä kattavampaa joukkoliikennejärjestelmää kaupungin palveluverkko huomioon ottaen sekä toteuttamalla kävelyn ja pyöräilyn edistämishankkeita. Panostetaan kävely- ja pyöräilyreittien suunnitteluun kaavoituksen yhteydessä.

3.2.2 *Viheralueiden riittävyys*

Tilannekuva 2013

Kaupungilla on hyväksytty viheralueohjelma 2009–2017, jota ei resurssisyistä ole voitu toteuttaa. Erityisen toivottu on rantaraittityhteyks keskustasta Vanhankylänniemeen.

Tavoitetila 2017

Kaupungin viheralueiden tarve on määritelty ja niiden hoito on priorisoitu tarpeen mukaisesti. Päivitettyä viheraluesuunnitelmaa toteutetaan vuosittain.

Strategiset toimenpiteet

Viheraluesuunnitelma päivitetään ja tarvittavat viheralueinvestoinnit toteutetaan suunnitelmallisesti.

3.2.3 *Kaupungin omien palvelukiinteistöjen energiankulutus*

Tilannekuva 2013

Omissa palvelukiinteistöissä v. 2012 kulutus 13,6 milj. kWh sähköä ja 16,2 milj. kWh lämpöä. Mestariasuntojen asunnoissa 2012 kulutus 1,8 milj. kWh sähköä ja 14,9 milj. kWh lämpöä.

Tavoitetila 2017

Omissa palvelukiinteistöissä säästö 9 % 2010–2016 välillä ja Mestariasuntojen asuntojen energiankulutus laskee 9 % välillä 2009–2016.

16.1.2015

Strategiset toimenpiteet

Omien palvelukiinteistöjen ja Mestariasuntojen asuntojen energiankulutusta vähennetään teknisten toimenpiteiden ja käyttötottumusten muutosta avulla.

3.2.4 Kulttuuriympäristön suojelu

Tilannekuva 2013

Kulttuuriympäristön hoitosuunnitelma on hyväksytty kaupunginvaltuustossa v. 2004. Hoitosuunnitelman 2. luokan kohteista n. 120:n suojelu on varmistamatta ja tarvittaessa toimenpiteitä vaativia 3. luokan kohteita on 229.

Tavoitetila 2017

2. luokan kohteiden suojelu ja toimenpiteet etenevät, kaupungin omistamat kohteet varmistetaan 2020 mennessä

Strategiset toimenpiteet

Jatketaan vuonna 2004 alkanutta kulttuuriympäristön suojelutyötä.

16.1.2015

3.3 Ydinprosessien integrointi kestävän kaupunkikehityksen edistämiseen

Seuraavassa taulukossa tunnistetaan kestävän kaupunkikehityksen edistämisen toimenpiteet ydinprosesseittain ja tuodaan näkyville eri ydinprosessien tuottaminen palveluiden ja toiminnan keskinäisiä vaikutussuhteita sekä prosessien rajapinnoissa tapahtuvaa toimintaa.

Tuloksena on strateginen näkemys siitä, kuinka kaupungin ydinprosessit kokonaisuutena integroituvat ympäristöohjelman strategisten päämäärien toteutumiseen tällä valtuustokaudella. Toimenpiteet huomioidaan ydinprosessien/palvelualueiden **toimeenpanosuunnitelmien** laadinnassa.

Kaupungin ydinprosessi	Kestävän kaupunkikehityksen edistämisen keinot (liittyen kyseiseen ydinprosessiin)
Lasten ja nuorten kasvun ja oppimisen edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kaupungin kiinteistöjen energiatehokkuus on kaikista kaupungin yksiköistä ja käyttäjistä kiinni • Kulttuuriympäristö on mahtava oppimisympäristö. Viheralueet ovat lasten ja nuorten käytettävissä liikkumiseen ja oppimiseen.
Osaamisen, harrastamisen ja kulttuurin edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kaupungin kiinteistöjen energiatehokkuus on kaikista kaupungin yksiköistä ja käyttäjistä kiinni • Kulttuuriympäristö on mahtava oppimisympäristö. Viheralueet ovat lasten ja nuorten käytettävissä liikkumiseen ja oppimiseen.
Terveyden ja elämänterveystieteiden edistäminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kaupungin kiinteistöjen energiatehokkuus on kaikista kaupungin yksiköistä ja käyttäjistä kiinni • Kävely ja pyöräily on terveellinen tapa liikkua. Viheralueet ovat osa henkistä hyvinvointia.
Ikääntyneiden ja toimintaraj. hyvinvoinnin tukeminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kaupungin kiinteistöjen energiatehokkuus on kaikista kaupungin yksiköistä ja käyttäjistä kiinni • Joukkoliikenne on tärkeä liikkumismuoto ikääntyneille ja liikuntarajoitteisille. Lähiviheralueet ovat tärkeitä ihmisille joilla on ikänsä tai terveytensä puolesta liikkumisrajoitteita.
Elinvoimaisen kaupunkikehityksen varmistaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Toteutetaan kävelyn ja pyöräilyn edistämishankkeita kaupungin ydinprosessien yhteistyönä ja varataan riittävät investointi- ja käyttötalousmäärärahat prosessikohtaisesti. Budjetoidaan kävelyn ja pyöräilyn edistämishankkeet kunnallistekniikan investointiohjelmaan. • Käynnistetään koko kaupungin kattava viherverkon maankäyttölinn suunnittelu. Luokitellaan nykyiset viheralueet säilytettäviin ja kehitettäviin sekä niihin, joista voidaan luopua esim. maankäyttöä kehittämällä. • Päivitetään viheralueohjelma. Panostetaan valittuihin laadukkaisiin rakennettuihin puistoihin (kaupunkiosapuistot) ja viheryhteyksiin, erityisesti Keskusta - Vanhankylänniemi -rantaraittiyhteyden toteuttamiseen. • Investoidaan uusiin energiaa säästäviin teknologioihin rakennuksissa ja kehitetään ja otetaan käyttöön käyttäjien energiatehokkaan toiminnan malli. • Edistetään biovoimalla tuotetun kaukolämmön ja lämmitysveden paluukiertoa yhdistetyn jäähdytyksen käyttöönottoa kohteissa, joihin se so-

16.1.2015

veltuu.

- Uudisrakentamisen energiatehokkuus pysyy korkealla tasolla koko ohjelmakauden ajan ja korjausrakentamisessa painotetaan energiatehokkaita ratkaisuja. Uusiutuvia energialähteitä kuten geotermistä- ja aurinkoenergiaa käytetään hankkeissa, joissa se laskennallisesti osoitetaan ekotehokkaimmaksi ja kokonaistaloudellisesti edullisimmaksi vaihtoehdoksi.
- Opastetaan käyttäjiä nykytekniikan energiatehokkaaseen käyttöön ja otetaan käyttöön henkilöstön palkitsemismenetelmiä energiapiheille yksiköille. Kehitetään ja otetaan käyttöön malli energiakustannusten huomiointiin sisäisissä vuokrissa. Kehitetään kaupungin energiatyöryhmän toimintaa.
- Päivitetään kulttuuriympäristön hoitosuunnitelma. Tulevissa kaavahankkeissa huomioidaan kulttuuriympäristön suojelu hoitosuunnitelman mukaisesti.
- Budjetoidaan riittävät resurssit kaupungin omien kulttuuriympäristökohdeiden säilyttämiseen. Edistetään käyttäjien kanssa omien kulttuuriympäristön kannalta arvokkaiden kiinteistöjen suojelua.

16.1.2015

4 Ympäristöohjelmaan liittyvät keskeiset suunnitelmat

Ympäristöohjelman strategiaan päämääriin ja toteutukseen liittyvät merkittävimmät suunnitelmat on nimetty alla olevassa taulukossa. Suunnitelman osalta on merkitty suunnitelman ajanjakso ja hyväksynnän ajankohta. Lisäksi on nimetty, minkä palvelualueen tai muun, esimerkiksi kaupungin ulkopuolisen, toimijan vastuulla suunnitelma ensisijaisesti on kokonaisuutena.

Kun strategiseen ohjelmaan liittyvän suunnitelman uudistaminen on ajankohtaista, huomioidaan suunnitelmassa strategiset päämäärät ja tavoitteet. Lisäksi erinäisten ohjelmien ja suunnitelmien "viidakkoa" pyritään selkiyttämään ja yhtenäistämään siten, että kaupungilla on vain yksi strategia, strategiset ohjelmat ja strategisen ohjelman vaikutuspiiriin kuuluvat tarkemman tason linjaukset nimetään yhtenäisesti suunnitelmiksi, silloin kun se on mahdollista.

Strateginen päämäärä	Suunnitelmat	Voimassaolo ja vastuut		
		Ajanjaksolle	Hyväksytty (kk/vvvv)	Vastuu (palvelualue tai muu toimija)
Ympäristön laadun ja terveellisuuden hallinta	Kunnossapito- ja puhtaanapitosuunnitelma			Tekpa
	Hulevesisuunnitelma		11/2013	Kauke
	Tuusulanjärvi-projekti			Kauke
Kestävän kaupunkikehityksen edistäminen	Viheralueohjelma	2009–2017	2009	Kauke
	Kulttuuriympäristön hoitosuunnitelma		8/2004	Kauke
	Liikennejärjestelmäsuunnitelmat: Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma 2011 Yleiskaava 2020		5/2011 8/2004	Kauke

16.1.2015

5 Liitteet

5.1 Liite 1: Ympäristöohjelman laatijat

Taulukossa on listattu strategiaa valmistellut teemaryhmä ympäristön ja luonnon hyvinvoinnin alueella.

Ympäristön ja luonnon hyvinvoinnin teemaryhmä	
Puheenjohtaja	Jäsenet
Ilkka Holmila, kaupunginarkkitehti	<ul style="list-style-type: none"> • Kristiina Kariniemi-Örmälä, terveyden edistämisen johtaja • Jukka Laitila, kaupungingeodeetti • Jyrki Meronen, tilajohtaja • Antti Nikkanen, projektipäällikkö • Varpu Paakinaho-Heikkinen, asiakkuuspäällikkö • Veikko Simunaniemi, Mestariasunnot Oy, toimitusjohtaja • Reino Taurovaara, varhaiskasvatusjohtaja • Jouni Vastamäki, johtava rakennustarkastaja • Tapio Reijonen, ympäristönsuojelupäällikkö, K-U ympke